

109882

Far og farfar var på feil side

Da frontkjemperen Bjørn Noreger kom ut som en fri mann etter å ha sont landssvik-dommen, fikk han jobb hos krigshelten Max Manus. – Så tidlig klarte de som virkelig var med i krigen å tilgi hverandre, sier Odd Noreger.

PUBVERT, LIVSKUNSTNER og antikvariatbokhandler Odd Noreger kikker rundt seg i butikken sin. Over alt ligger bøker av gode nordmenn – engangsforfattere som har uttrykt seg på et par hundre sider mellom to stive permer – en enkelt grunn: Minnet om 1940-15. Landet an den nazistiske okkupasjonsmakten kanskje alt i alt behandlet mildest, er samtidig et land som strømmet over av biografier, romanser, bilder, boker, kritiske analyser, ukritiske minnebøker, tv- og radio-programmer.

– Jeg vet ikke, men jeg kan aldri tenke meg at det i noe annet land er gitt ut så mye litteratur fra 2. verdenskrig, sier Noreger.

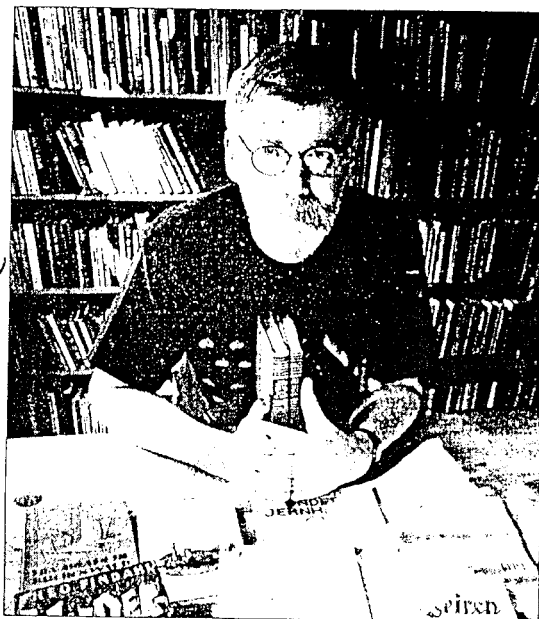
På vinner siden synes ingen stein å ligge usnudd. Men Noreger tilhører ikke vinner siden. En mai dag i 1945 kom hjemmefronten og hentet far metts. Odd la på stallebordet. Bjørn Noreger ble dømt til ti års fengsel på Heiba, men slapp ut etter fire. Så gjorde han som så mange andre krigstapere, søkte

lykken i Buenos Aires. Men det fungerte ikke for familien Noreger. De kunne ikke slå seg til ro.

– Da vi kom hjem, fikk far jobb som selger hos Max Manus, krigshelten som var livvakt under kronprins Olavs triumfherd gjennom oslogatene i mai 45. Manus hadde på sin side overtatt min farlars kontormaskinfirma, etter at dette og all annen eiendom var blitt konfiskert etter krigen. Så her har vi for det første en seierherre som ikke vil hovre, og en taper som tar imot dette håndslaget, sier Noreger.

– I det hele tatt var det aldri noen problemer med disse gutta. De var raske til å skvære opp og aksepterte dem som kjempet for den saken som var feil. Verre var det med dem som i krigens aller siste fase tok på seg ryggsekken og dro opp i skauen, for å komme ned fra den igjen da det ble fred. Her synes det verre å tilgi.

Bjørn Noreger var en av dem som meldte seg til mobilisering på Akershus festning 9. april

1940, for å kjempe for landet sitt. Her fikk han vite at det var ingenting å gjøre, og dro hjem. Vinterkrigen i Finland påvirket hans nasjonalistiske far Sophus så veldig at han meldte seg til tjeneste på Ostfronten, som Norges eldste frontkjemper.

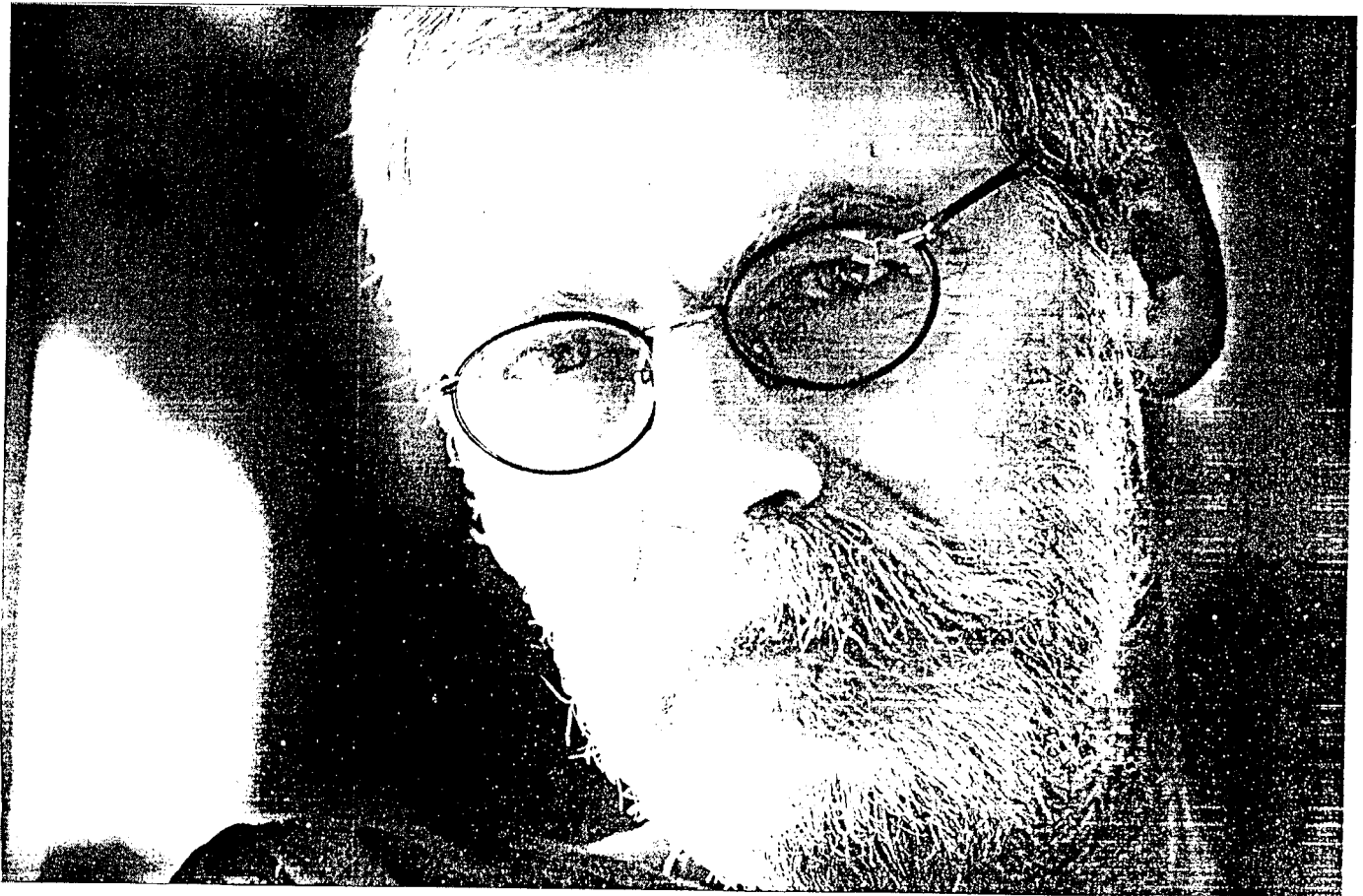
Kampen mot bolsjevismen var så viktig for ham. Av idealisme, eventyrlyst og farsbinding lot også sonnen seg verve. Han ville kjempe for landet sitt mot den verst tenkelige fienden: kommunismen. Han ble skadet av et granatnedslag, kom hjem,

og ledet frontkjemperkontoret til krigen var slutt.

– Dette forteller i hvert fall meg en del. Det forteller meg at det ofte er tilfeldigheter som fører til at du i en gitt situasjon ender på feil side. I ettertid er det enkelt å være klok. Spesielt for de som ikke engasjerte seg spesielt på noen side i det hele tatt. I stedet burde dette lært oss litt ydmykhet, sier Noreger. Kan noen være sikre på at de i neste konflikt tar det rette standpunktet?

– Tiden etter freden var preget av et voldsomt skille. Det var ingen gråtoner lenger. Noen var dønn svarte, de andre var helt uskyldshvite. Og någet hadde god jord å vokse i. Sett på bakgrunn av det som nå skjer i Sør-Afrika etter generasjoner med apartheid og systematiske forfølgelser, der den nye ledelsen søker forsoning med sine tidligere fiender og undertrykkere, er det nærmest uforståelig at vi i dag, femti år etter krigen, ikke kan ta imot tysk forsoning i form av et offentlig besøk til en fredsmarkering. De får ikke

FRIGJØRINGEN 50 ÅR

komme hit og be om unnskyldning en gang. Det må virke utrolig sårende, sier Noreger, som synes motstanden i Trøndelag mot tysk deltakelse i fredsjubileet virker hysterisk.

– Har det vært vanskelig å være Odd Noreger, sønn og sønnesønn av frontkjemperne?

– Nei, i grunnen ikke. Noen episoder her det vært. Som sel-

ger av kontorutstyr har jeg opplevd å bli kastet ut av en potensiell kunde da jeg presenterte meg. Det er forresten ikke så lenge siden jeg også fikk en skikkelig ubehagelig melding på telefonsvaren min; som nettopp refererte til «bakgrunnen» min. Ellers har det vært greit å være meg. Mange har hatt det verre.

– Det som burde stått som et motto for 8.mai-feiringen er Trygve Brattelis ord om å «tilgi, men aldri glemme». Dette var kloke ord av en klok mann. Men motstanden i Trøndelag viser at mange av oss nordmenn ikke vil tilgi. Og det er skremmende.

– Hvorfor?

– Fordi det direkte knytter seg til det vi ikke skal glemme av 2.

verdenskrig. Nærlig hva som kan bli utslaget av en ideologi som er tuftet på at noen er kvalitetsmessig bedre enn andre, og har rett til å bestemme og undertrykke andre, når den kommer i maktposisjon. Jeg synes dessverre vi kan se en del av lignende tanker og meninger i Norge i dag i forbindelse med innvandrersproblematikken. Et

tankekors er det også at en del av de som var sterkt mot nazistene under krigen, i dag er fanebærere for meninger som grenser til rasisme. Har de rett og slett glemt, men ikke tilgitt? spur Odd Noreger.

Av TORMOD EIKILL

Klipp ut – send inn – porto er betalt

VÅR-TILBUD

Få Rogalands Avis hjem på døren for kun:

10 uker kr 199,-

Ut året kr 550,-

I tillegg vil du som privatabonnent få GRATIS annonse på MARKEDSPLASSEN.

Navn: Jeg ønsker avisen i postkassen
Adresse: Jeg ønsker avisen på døren
Postnummer: Sted: Telefon:

BREV

Kan sende ufrankert i Norge

RA vil betale portoen

AVTALE nr 413 000/557

TIL

Rogalands Avis

Postboks 233
4002 STAVANGER